

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja onpravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

S prihodnjim mesecem oktobrom se začne zadnje četrtletje, zatoraj prosimo p. n. naročnike „Slov. Gospodarja“, ki so samo za $\frac{3}{4}$ leta naročnine poslali, naj naročilo o pravem času ponovijo, da se jim more list redno pošiljati. Tudi novi naročniki se sprejemajo. Do konca leta znaša naročnina 80 kr. Naročnina se naj pošilja po poštnih nakaznicah.

Kmeti se ima rešiti pogina.

Najnevarnejše za holenika je, če nihče njegove bolezni prav ne spozna in ga ali zelo v nemar pustijo, ali napačno lečijo in tako gotovo pod grudo spravijo. Jednaka je pri naših meščanih in kmetih. Dolgo je videti, kako tu čedalje huje na slabo lezejo, a sedaj vedó tudi za uzrok, za bolezen. Ta uzrok, ta bolezen je denar, svobodni kapital. Kakor so nekđaj grajščaki strahovali vse, tako spravlja sedaj denar vse pod svojo oblast. Najhuje pritiskava na meščana in kmeta. V Mariboru so skoraj vse hiše zakovane z dolđovi. Jednako ali še hujsje je na kmetih; kajti meščan si lahko pomaga na marsikateri način. On ima več denarstvenih zavodov na razpolaganje in več in gotovejših dohodkov. Tudi ga hranilnice, posojilnice ne stiskujejo tako neusmiljeno, kakor kmeta. V nekem mestu na Slovenskem je hranilnični advokat, kateri po 6 do 10 let prizanaša dolžnim meščanom, med tem ko kmetskimi ljudem precej določilje opomenilnico, ki stane 3 gl., in kmalu potem tožno pismo, ki velja 12 goldinarjev. Tako naredi hranilnični advokat dolžniku nagloma do 15 gl. potroškov. Še nikoli niso naši kmetski ljudje bili v tolikih dolgovih, kakor sedaj. Posestva s čistimi gruntinimi knjigami so odviše redka. Zaporedom prodavajo toraj kmetije, želarije in kočlarije. S tem izganjajo cele rodbine iz starodavnih selišč, ter jih po svetu poganjajo s trebuchom za kruhom. Obresti za dolžni kapital so jim pobrale imetje, vzele kruh in streho. Tako se godi po celej Avstriji, po vseh deželah, naših in ogerskih, to pa od tiste dobe, ko so li-

beralci začeli kapitalu v korist postave narekovati. Kmetski stan je v nevarnosti iztrebljen, uničen biti tako, kakor v vseh liberalnih deželah, v Italiji, na Francoskem, Angležkem.

Iztrebljenje, uničenje kmetskega stanu pa bi velika nesreča bila za državo, pa tudi za nas Slovence še celo posebič. Zato si prizadevajo uže vlada grof Taaffejeva, večina v državnem zboru in posamezni narodni možje: kmete rešiti pogina. Zadnji čas začeli so se kmetski ljudje sami, posebno nemški, gibati in posvetovati o pomočkih. Moramo reči, da so večjidel na pravi stezi. Posamezni domoljubi pri nas skušajo s posojilnicami pomagati za prvo silo, da kmeta saj zvečinoma izpipljejo oderuhom in hlapčevanju jim malo prijaznih in škodljivih denarstvenih zavodov. Na Štajerskem imamo Slovenci v to svrhu posojilnice v Slovenskem Gradcu, Soštanj, Celji, Ormoži in Ljutomeru. Priznati moramo, da je v teh okrajih primeroma najmanje eksekutivnih prodavanj; največ pa v mariborskem, sv. lenartskem, slov. bistriškem, ptujskem, šmarijskem, rogačkem, kozjanskem in breziškem. Zato komaj čakamo, da rodoljubi saj v Ptuji in Mariboru hitrej ko mogoče osnujejo posojilnice.

Sedaj se nemški kmetje, zvečinoma sami konservativci, pogovarjajo zlasti o dveh sredstvih zoper pogin kmetskega stanu. Prvo sredstvo meri na to, kako bi kmetje na ležiši način otresli stare dolgove, drugi pa streže zabraniti novo in presilno zadolženje. Stari dolg bi se naj odpravljal s pomočjo deželskih rentnih bank. Dežela bi izdala za več milijonov dolžnih pisem, za katere bi se plačevalo 4% obresti (rente). Dobljeni denar pa bi izposodila banka kmetom proti $4\frac{1}{2}\%$, da pokrijejo stare dolge. Novi dolg bi pa lahko v obrokih odplačevali tako, kakor so si grunte reševali od desetine, tlake in rabote. V nekaterih letih bili bi dolgov rešeni; kajti rentna banka bi jim ne smela kapitala odpovedati, kakor to delajo hranilnice itd. To sredstvo je gotovo vsega premišljevanja vredno. Toda nemški kmetje ho-

čejo še dalje iti. Sedaj zamore vsak posestnik najeti dolga, kolikor ga le dobiti more. Vsak upnik hiti, da mu pride v gruntne bukve. Tako je pogosto več dolga vknjiženega, kakor je celo posestvo vredno. Naposled začne eden tožiti in posestvo mora na boben, nesrečni posestnik z ženo in otroci pa dalje po svetu. Temu hočejo nemški kmetje v okom priti s pomočjo domovske postave, nemški Heimstättengesetz. — Po takšnej postavi bilo bi prepovedano, več dolgov vknjižiti, kakor do $\frac{1}{3}$ ali $\frac{1}{2}$ one vrednosti, ki se da lahko sedaj oceniti po čistem dohodku, ki je bil pri novej obravnavi zemljišnega davka vpisan. Nasledek takšni postavi bil bi ta, da nebi posestva nikoli več z dolgovi bila preobložena; posestniku bi še vedno ostala mati zemlja, stara streha, mili dom. Kolikor je treba za njega in rodbino, tega mu ne bi smeli vzeti. Sedanjemu izganjanju posestnikov bi se hipoma storil konec, kapital bi ne mogel kmetskega stanu tako neusmiljeno zapeljivati, guliti in uničevati, kakor sedaj. V najbolj svobodni državi na svetu, v severno-amerikanskej republiki imajo takšno domovsko postavo. Da je nje tudi nam treba, to je uže menda dovolj jasno!

Gospodarske stvari.

Občutljivost vinske trte in njenih sort proti zimskemu mrazu.

Letos marsikateri vinogradar žalosten po vinogradu gleda pa ne najde grozdja, kakor bi si ga bil želel. Veliko zakrivil je ovo nezgodo zimski mraz, ki je posebno v nižjih legah vinko trto hudo poškodoval. Pred dvema letoma bila je jednaka nesreča, ki je pa višje lege huje zadevala, vsaj na Štajerskem. Na vinorejskej šoli v Mariboru so skrbno in zvesto opazovali in zapisovali, katerim trsom, katerim trsovim sortam je letošnji zimski mraz več, katerim menje škodoval.

Ko je na vinorejskej šoli letos meseca januarja hud mraz pritiskol, ležalo je snega do 10 centimetrov debelo. Največ trpela so očesa tik nad snegom; više stoječa so čedalje menje bila oškodovana in slednja so živa ostala. Mraz je škodoval rožgam do 1 meter na visoko tako, da so očesa ob konci lepo pognala. Na to je se gledalo tudi pri rezitvi. Puščali smo mogoče veliko šparonov, potičev, bikov, konjičev. Pod snegom nahajajoča se očesa ostala so skoraj povsod živa. Omeniti je še, da je trs bil dovolj poškodovan pred največjim mrazom dne 18. januarja, namreč uže 13. januarja, ko ni bila tolika zima. Uzrok temu je obilni dež jeseni 1880. Rozge so se ga preveč napile in toraj les ni prav dozorel. Pokazalo je se zopet, da so tiste sorte najmenje trpele, ki imajo tenke rozge in goste kolence.

Popolnem ozeble so sledeče sorte: Aramon blavi, Korinta bela, Folle blanche, Gosja noga blava, Skadarka črna (moslovec črni), volovnjak

blavi, sv. Laurent, svilni trs žolti, vrnjač blavi, vanilija žolta.

Močno ozeble so: Bicaise, Bovdoles, buketni grozd, brustiano, Kalabreški grozd, Caserno, Dolcedo, Duc de Magenta, Färber, ranina, Liverdun, Molsac, Morillon, muškat, moslovec, klešec (Ortlieber), Picpovle, portugizec, Savignon, babovina rudeča, laška modrina.

Menje ozeble so: Basilicum, burgundec beli, Cabernet, Gamay, plemenika (Gutedel) bela, Madeleine, Müllerrebe, rulanec, Semillon, zelenič, laški rizlec.

Najmenje oškodovane so pa: burgundec blavi, Cabernet franc, Kalebov trs, Clairette, srebrnina, Gamay blanc, žlahnina rudeča, rabolina, rizlec beli in traminec.

Včinek, kateri ima mraz na mleko.

Iz mnogih poskušanj, ktere so se z mlekom med toplinskimi mejami od 0°—38° po Celsiju delale, so sledeče resnice našli, ktere znati bode našim mlekaricam gotovo koristno. Smetena se začne toliko prej in hitreje vzdigovati, kolikor bliže je toplina, kateri je mleko izpostavljeno: 0°.

Velikost ali obseg smetene je večji, če se je mleko dobro izhladilo. Smetena da tudi več putra, če je bilo mleko poprej nizki toplini izpostavljeno.

Slednjič je tudi posneto mleko, puter in sir iz mleka boljši, katero je bilo v gori povedanih razmerah.

Če tudi ni mogoče gotovo in natančno pojasnjenje resnice podati, zakaj umetni mraz in hlajenje tako dober včinek na mleko in na večjo ali manjšo dobroto vseh mlečnih pridelkov ima, sme se pa vendar reči, da hlad ono kisajočo razkrojitev, ktera se vseh živalskih tekočin tako hitro polašča, zabranja in da so vsled zabranjene razkrojitve tudi mlečni pridelki boljše kakovosti.

Navada toraj nekterih mlekarjev mlečne shrambe po zimi kuriti, da je toplina v njih okoli 14° Celsija, je napačna in ni priporočati. Marveč se morajo mlečne posode v tekoči vodi kolikor mogoče hladne držati.

Divji kostanj dobra hrana kokošim.

Divji kostanj zopet zori po drevji. Ta sad ima mnogo redivnih snovi v sebi, ki prav dobro služi za pitanje kokoši. Da se mu grenkoba vzame, se mora kostanje raztolči z vrelo vodo, popariti in tako nekaj časa stati pustiti. Pozneje se vse dobro spreša in posuši. Taka moka je pre prav dobra kokošja hrana.

Kaj početi, če začne konja grizti.

Najprej je treba na to gledati, da se bolni živali čreva, kolikor najbolj izpraznijo in izčistijo. Za to je pa v prvi vrsti treba klistira. Ko bi klistirova tekočina ne mogla bolj globoko v čreva prodreti, ker te v ritniku tičočee kepe blata zabranjujejo, mora se blato iz ritnika pospraviti, in sicer tako, da se z roko v njega seže in blato

ven potegne. Ko bi se bilo živinčetu prav trdo v črevah zapeklo, vzame se tobaka in žajfe v jednakih delih, kar se v primerno veliko vode skuha in potem za klistiro porabi. Za znotraj se daje voda, v kateri so zavrele komilice in nekoliko komoračevega semena. Ti vodi se še pridene nekoliko Glavberjeve soli in smrdljivega žvepla. To so pa le splošni namigljaji, kako je treba koliko konjem zdraviti. Posebno zdravljenje se ravna po vzrokih, iz katerih je kolika nastala. Močno trenje po celem životu s slamnato metlico in pridno sem ter tje gonjenje bolnega živinčeta je neizogibna potreba.

Živini klajo rezati in drobiti je zelo koristno. To resnico so napravljene skušnje do dobrega potrdile. Na Angleškem so se prepričali, da 100 kilogramov rezanega sena toliko izda, kolikor 130—140 kil. nerezanega, 100 kil. drobljenega ovsa zaleže toliko, kolikor 170—180 kil. celega, ako se mu še rezanega sena in slame pridene, da se tako konj prisili hrano žvekati. 100 kil. zmlatega graha, leče, boba redi ravno toliko, kolikor 300 kil. tega sadeža, če ni zmlat. Jeden kilo drobljenega in še poparjenega graha, leče, boba ali turšice toliko izda, kolikor 3 kilo ovsa.

Trtno uš v brežiškem okraji uničujejo z žveplenim ogljencem. Gnezdišča trtne uši so precej razdeljena in napadeni posamezni kosi vinogradni niso veliki. Vinogradi so drug od drugega pogosto zagrajeni po gozdih, sadunosnikih, njivah in travnikih. Srenje, v katerih imajo trtno uš, so sledeče: Stara ves, Kapela, Vidmanci, Brezje, Lužica, Drenovec, Orehova ves, Bukova ves in Pišec.

Goveja kuga hudo razsaja v okolici mesta Dunajskega: pobili so uže 232 goved, 30 hlevov so zaprli,

Dopisi.

Iz Maribora. (Nemški liberalci i Slovani). Dolgo let so nosili nemški liberalci krinko (ličino), s katero so zakrivali svoj grd izdajalski obraz. A zdaj — primorani, vrgli so jo preč — morebiti na večno. Zdaj so pokazali, kako da so le za nemštvo jih skrbi, za Avstrijo jim ni mar. Dolgo so se hvalisali, da le oni vzdržujejo državo, brez njih da bi že bila davno razpala. Ali niso bili to volkovi v ovčjem oblačilu? Komu je avstrijska zgodovina od 1848. leta do dan danes vsaj nekoliko znana, temu ni treba razlagati, na katero stran da so vlekli, in bi še radi, ako bi ne imela Avstrija zvestih sinov, kateri nemškim liberalcem vsak izdajalski čin zabranijo. I zvesti sinovi naše mile domovine smo gotovo v prvi vrsti mi Slovani. „Avstrija naj živi!“ to je bilo naše geslo od nekdanj in tudi vedno ostane. Prva in največja skrb naša je posvečena Avstriji! In kdo nam more potem kaj oporekati, ako zahtevamo naše narodne pravice, ravnopravnost, kakor jo imajo drugi narodi in katero so nam svitli cesar

sami priznali. In pogledjmo zdaj po Slovenskem — bratov Čehov in drugih nam ni treba omenjati. Kje je pri nas ravnopravnost? Ali je v uradih, ali v šolah — ali kje? zastoj bi jo iskali po vseh uradih in šolah, ona je še vedno votla od znotraj in od zunaj je nič ni. Vprašanje je zdaj samo: kako dolgo bomo vendar še mogli čakati na ravnopravnost? Ali ne vidi vlada naših potreb dovolj jasno? Ako smo mi primorani naše dolžnosti kot državljani spolnovati — kar tudi do pičice zvesto in radi storimo, ali ni potem tudi vladina dolžnost gledati, da njene obljube ne ostanejo samo na papirji, temuč da se prej ko mogoče tudi uresničijo?

Jako nujna prošnja, katero bi gotovo vsak Slovenec našim vrlim poslancem rad izgovoril, je: da naj v prihodnjih sejah državnega zbora naše narodne pravice energično zahtevajo, katerih smo potrebni, kakor riba vode. M.

Iz Veržeja. (Nemila smrt) nam je zopet svetlo zvezdo vgasnila na oboko slovenskega neba. V nedeljo 18. septembra je naglo, na mrtudu, smrt umorila vnetega domoljuba, častitega gosp. Antona Stranjšak-a, dušnega pastirja v Veržejih, 71 let starega. Bil je od mladosti goreč branitelj in buditelj narodne stvari. Kot bogoslovec uže se je boril proti napadom nemških srboritih sošolcev za svetinjo maternega jezika. Na priznanje njegovega narodnega sočutja mu je Stanjko Vraz za novo sveto mešo zložil slovensko pesmico, katero mu je natisnjeno sam izročil. Leta 1838 še je bilo vse tiho po krajinah mile Slovenije. Sem ter tje je kak narodnjak povzdignol svoj glas, vendar to je bilo redko in nevarno. Bilo je treba srčnosti. Tak srčen mož je bil g. Stranjšak. Bil je prvi, ki je pri sv. Lovrenci v šoli začel razlagati in učiti katehizem po slovenskem. Pred njim so se morali uboga deca slovenskih mater verozakona po nemškem učiti. Misliti se da, kakšno je bilo to trpinčenje, hasek pa nobeden. Šolarji so bili papige, ki so nekaj blebetali, česar niso razumeli. G. Stranjšak je bil, ki je pri sv. Lovrenci budil slovensko petje, sam je marsikatero cerkveno pesmico zložil, ki še zdaj tam pozabljena ni. On je dijakom v mladih sreih narodni duh budil, marsikteri bi bil narodu zgubljen, ako bi njega ne bilo. Zato je dijake rad sprejemal in so ga tudi z veseljem obiskavali. Sree mu je radosti kipelo, ako so ob taki priložnosti kako narodno pesem zapeli. Pri sv. Lovrenci je služil za kaplana več kakor 20 let. Od tam se je preselil za dušnega pastirja v Veržeje, kjer je popolnoma 21 let pastiroval. Svoje duhovne dolžnosti, čeravno starček slab in bolehen, je vendar po zmognosti vestno opravljal. Rodoljub je ostal, dokler se mu ni sree v prsih vstavilo. Svoj testament je spisal tudi v materinskem jeziku. Po takem je bilo za rajnega razžaljenje, da je mizar na njegovo rakev nemški napis pribil, kterege pa je rodbina strgala. Pogreb je bil častit. Pogrebnično mu je govoril čast.

g. Fr. Šrol, župnik Ljntomerski, in je segol s svojim govorom pričujočim globoko v srca tako, da so se na glas jokali. Do mrtvaške jame ga je sprevodilo 8 duhovnikov in 3 bogoslovci. Naj v miru počiva, lahka mu bodi zemljica! Rodbina pa izreče tukaj gg. duhovnikom, učiteljem in vsim ostalim, ki so se sprevoda udeležili, pristrčno zahvalo!

Od sv. Jurija v Slov. Goricah. Častita duhovščina, ki je kedaj tu pastirovala, se gotovo spominja obče spoštovanega našega farana, starega Lovreta Rotmana, po hiši Beuc. Ta mož se je preselil v dolgo večnost. Imenovani se je rodil l. 1790, kmetoval na svojem posestvu s suprugo od leta 1811 do 1834, in od tega časa sam. Ker je doživel 91 let, je veljal daleč na okrog za najstarejšega moža. Otrok ni imel. Sporočil je toraj svoje premoženje in lepa posestva v spodnjej, srednjej in vzgornjej Gasteraji in v Žitnicah, moževi, ki je bil pri njem izrejen, in hčeri svoje tudi uže pokojne sestre, ktera mu je skozi vsa leta njegovega vdovstva gospodinjala. Zraven še je odločil za tukajšnjo cerkev 1000 gl, in za farne siromake 500 gl., in si tako postavil pri Jurijevčanih blag spominek. Svoj sijajni pogreb je imel 22. septembra t. l., spremljan od 4 duhovnikov in velike množice ljudstva. Bodi mu zemljica lahka, naj v miru počiva!

France Kurnik, prijatelj pokojnikov.

Od sv. Duha pri Lučanah. (Blagoslovljenje turnskega križa in jaboke.) Na visokem hribu imenovanem „Ostri breg“ stoji lepa romarska cerkev, posvečena sv. Duhu. Radi obiskujejo daljni in bližnji ta hrib, ali zavoljo sijajno lepega razgleda, ali pa, da bi tukaj svojo pobožnost opravili. Tudi dne 18. septembra so hiteli od vseh strani ljudje k nam, ter se njih zbrala velika množica. Kaj jih je vabilo tukaj sem? Blagoslovil se je novopozlačeni križ in jaboka. Po pridigi, ktera se je ob 9. uri začela, se je slovesna sv. meša, pri kateri so nove, lepe in dobre orgle tiho in mirno poslušale „godbo“, od katere več govoriti — nečem!! Popoldne ob 1 uri je zvon vabil k omenjeni slovesnosti, katera je imela ob 2. uri svoj začetek. Po večernicah se je zbrala množica pri kapelici sv. Avguština, pred katero je stal križ in jaboka, od mladih rok lepo z venci okinčana. Po blagoslovljenji so čast. g. župnik v lepih besedah razložili pomen križa na stolpu. Želeti je, da bi vsak poslušalec taistega tudi vedno v spominu ohranil. Zdaj nesejo belo oblečena dekleta križ in jaboko na zahodno stran stolpa. Od todi potegnejo med pokanjem možnarjev in igranjem godcev najprej jaboko in potem križ na stolp, ter ga postavijo na svoje mesto. Zdaj še je v cerkvi sv. blagoslov in naša slovesnost je dokončana. Vse se je vrstilo v najlepšem redu, in ker smo imeli še lepo vreme, bil je 18. september za nas dan veselja. K . . . k.

Iz Pilštanja. (Učitelj okraden.) Še ni mesec dni tega, kar nam je v naši fari nek hudobnež vžgal lepo kmetско poslopje, in spravil s tem lastnika te hiše na beraško palico. — 15. t. m. po noči se pa priklati nek hudoben tat, da pobere g. podučitelju skoraj vse imetje. G. podučitelj se je aíl ravno domu na počitnice podal, ter prej vse dobro zaklenil. 16. t. m. zjutraj dobi telegram, da ma je vse pokradeno. Škoda se ceni nad 200 gl. Vkradeno mu je skoraj vse oblačilo, katero je še večjidel novo; lepi dve zimski suknji, več druge suknene obleke, nekoliko srajc, zaznamovanih s črkami A. Š., vse obutalo, 2 gosli, 3 noži, eden teh nožev nosi na hrbtu napis lastnika, ta napis pa je zakrit s ploščico, kojo pa lahko odstrani, če se nanj pritisne. Pri tem se najleži tat izda. Če se morebiti tat kje zasači, da prodaja te ukradene reči, naj se blagovoli to lastniku naznaniti, da dobi vendar svojih reči nazaj, čeravno bodo poškodovane. Saj bo vendar vsak toliko pošten, da ukradenega blaga kupoval ne bo. Č . . . k.

Iz Koroškega. (Razne novosti.) Naš deželni zbor sedaj zboruje; Slovencem ni kaj prijazen, saj imajo v njem večino možje, ki razven Nemca, Magjara in Italijana skoraj nikogar več ne vidijo, kedar gre za priznavanje narodnih pravice. Ribstvo varovati hočejo s posebno postavo. Morivec grof Šlikovega lovca, And. Mödritscher, je obsojen k smrti na vislicah. — Posestniki koroški so vložili 95375 reklamacij zadevnih novo obravnavo gruntnega davka. — Deželna kmetijska šola se odpre dne 17. oktobra; poduk je ves nemšk. Vrtnarska razstava v Celovci bila je bogata, toda obiskovalcev bilo je malo. — Katoliško bukvarno v Celovci osnovati ni bilo dovoljeno in pritožbe tudi vlada ni uslišala. — Katoliško kons. društvo ima 2. oktobra ob 7. uri zvečer zopet svoj shod. — V Podklostru so gospodarji osnovali posebno sadjerejsko društvo, kar je vse hvale vredno. V Medgorjah ugnezdil je se knaver in neusmiljeno pokončava lepe gozde. Svtili cesar so darovali za novo šolo v Arijah 300 fl.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Slovenski poslanci so vstopili v deželni zbor Kranjski, pa ne vsi. Izostajajo: dr. Bleiweis, Klun, Pakiž in dr. Zarnik. Ustavoverci ne morejo sklepati sami, če jim le jeden izostane, ker Dollhof je bolan. Kako sitno pa je za ustople poslance, to se je pokazalo precej pri volitvi v finančni odbor; ustavaki so izvolili drznega Vesteneka, ki je slovensčino psoval: Sausprache, Hundesprache, t. j. svinjski, pasji jezik. Dr. Vošnjak je izjavil, da poleg takega človeka nečejo v odboru sedeti. Poslanec Potočnik nasvetuje zidanje nove železnice iz Trsta v Loko. — Štajerski deželni zbor dela tako tiho in

pohlevno, da ni kaj posebnega čuti o njem: poslanec g. Kukovec je vlado vprašal, zakaj se ostreje ne brani ciganom hoditi krast in ropat na Štajersko, in poslanec g. dr. Dominkuš želi zvedeti od vlade, ali bo gimnazijsko poslopje v Mariboru z boljšim zamenjeno, ali ne. — Koroški deželni glavar je močno toževal o prepirih med raznimi narodi. No, kdo pa je temu več kriv, kakor nemški in magjarski in italijanski liberalci? — V Gradci so v nedeljo zborovali manjši obrtniki, 500 jih je bilo vseh, in v resoluciji povedali svoje želje, med temi tudi, naj nobeden ne začne obrta ali „meštrije“, katere se ni naučil, dalje, naj se obrtniška zbornica loči od trgovinske. To pa liberalcem ni prav in „Tagespošta“ se prav robato roga obrtnikom, češ, da ničesar prav ne umejo. S tem je zopet ta list pokazal, da je liberalen, ter da ima srce le bolje za denar in denarne mogotce. — Konservativni kmetje so v gornjej Avstriji tudi pri volitvah v državni zbor podrli liberalni „Bauernverein“; kajti njihov kandidat je dobil 130, „bauernverein“-lerji pa so za svojega komaj 59 nalovili. — Ustavoverski kričarji Herbst, Bareuther, Reschaumer, Portugal, pridigajo svojim volilcem, kako je nemštvo v nevarnosti, laži neumne še sami ne morejo verovati. — Oggerski državni zbor začel je zborovati, cesar so poslance v svojem gradu v Budimpeštu slovesno zaslišali. Magjarski listi razdirajo skupno cesarsko vojsko in tirjajo, da bi morali vsi regimenti prisegnuti na oggersko ustavo; ali tega si ne domisljajo, da bi potem tudi magjarski regimenti prisegati imeli na našo ustavo. Sploh Magjari so čedalje gospodstva huje pijani, ter ne vedo, kaj bi uže smeli vse tirjati. — Hrvatski sabor je sklican, da voli nekaj poslancev, ki imajo nalogo, v državnem zboru v Budimpeštu čepeti in prikimavati vladinim predlogom. — V Hercegovini prikazali so se vstaši; magjarsko-nemški listi jih imenujejo „tolovaje“ in je obsedni stan ali hitri sod proglašen. Dunajski listi poročajo, da so baje ovi „tolovaji“ ali vstaši ruskemu carju poslali prošnjo, v kateri pravijo, da se jim sedaj huje godi, kakor prej pod Turkom, ker jim vlada prepoveduje slovanski, a vsiljuje nemški jezik? To kaže, da so razmere napete v Hercegovini in Bosni, to pa zaradi nesrečne politike nemško-magjarske, katera ondi zaukazuje po odstopu fcm. Filipoviča.

Vnanje države. Zakaj sta se nemški in ruski car sešla, to je sedaj jasno: magjarski politikarji v zvezi z italijanskimi in nemško-liberalnimi so hoteli zvezo Nemčije, Avstrije in Italije, da bi Rusijo spodrinoli iz Balkanskega poluotoka, Avstriji napravili pot do Soluna in Italiji pomagali vzeti Albanijo. Ker pa se niso mogli porazumeti, kaj bi dali Bismarku, je ta prekrizal vse in se trdno zvezal z Rusijo. — Ta sme baje sedaj zasedati Carigrad in Dardanele; drugo je še tajno. — Rusi začeli so že od Turkov tirjati, naj pla-

čajo še dolžno odškodnino za poslednjo vojsko; ob enem začenjajo se gibati Armeni v Aziji in Arabi, Albanci v Evropi, vsi ti narodi strežejo otrestiti turški jarem. — Italijani so sedaj popolnem osamljeni; nihče jih ne trpi. Za papeža se pripravljajo pa hudi časi, kajti neka zarota brezverskih freimavverskih hlapcev hoče vaticansko palačo, kder sv. Oče stanujejo, z dinamitom razdreti. — Francoski republikanci so strašno veliko denarjev potrošili, da popravijo l. 1870 razdevano vojsko, toda republikanski generali, oficirji so za nič in vojaki nečejo ubogati, kar je pri vojski glavna reč. V Afriki so Francozi pri Džemelu bili zopet tepeni. — Iz Nemškega je došla vest, da se snideje trije cesarji: avstrijski, ruski in nemški v Granici ali Varšavi na Poljskem. — V Barceloni na Španskem zborovalo je 500 socialistov, ker so pa odobrvali pobijanje cesarjev in kraljev, zaprla je policija glavače, druge pa razpodila. — Angleži so si v Afganistanu oddehnoli; njihov pristaš je Ejub-Khana, nedavno od njega tepen, vendar v noveji bitki premagal, vzel Kandahar in pritiska za njim v Herat.

Za poduk in kratek čas.

Čitalnica mariborska.

(Govor g. profesorja Majcigerja ob 20letnici čitalnične.)

„Et meminisse juvabit“.
(Tudi spominj bo koristil).

I. Navada obče znana je, da se človek rad važnih in pomenljivih trenutkov iz svojega življenja spominja in jih praznuje. O takih prilikah se zbirajo okoli njega otroci in vnuki, brati in sestre, prijatelji in znanci in mu izrekajo vicoče sočutje, veselje, hvaležnost in razna voščila za njegovo srečo in nadaljnjo blagostanje, spominjajoči se dobrot, ktere so iz njegovih rok sprejeli in raznih zaslug, ktere si je na mnogovrstne strani pridobil.

Tudi mi smo se danes tukaj zbrali v prav mnogobrojnem številu, da slavimo praznik in se ga veselimo, da praznujemo dvajsetletnico Mariborske čitavnice.

Poglejmo toraj na kratko v njeno preteklost in ozrimo se po njenem dvajsetletnem delovanji in po njenih zaslugah za pospeh omike slovenskega naroda v obče in Slovencev na spodnjem Štajerskem posebej.

Pred dnevom 17. junija leta 1861. Mariborski Slovenci niso imeli duševnega in društvenega središča. Bili so razkropljene ovčice brez pastirja in vodje, bili so brez domačega ognjišča. Rodoljubi, kterih število že takrat v Mariboru ni bilo premajhno, hodili so nemi, brez pozdrava drug memo drugega, ker se niso poznali med seboj. Število slovenskih časnikov je bilo v tisti dobi še zelo majhno. „Novice“, „Danica“ v Ljubljani, „Glasnik“, „Prijatelj“ v Celovci, to je bilo vse, kar

je takrat t. j. konca šeste in začetka sedme desetorke tekočega stoletja slovenskih časnikov izhajalo. Izmed teh so jedine „Novice“ dohajale v jedno takratnih Mariborskih kavaren; [v g. Pichsovo, ki je bila ondi, kder so sedaj v kazini pri teatru spodnji jedilnici. Ured.] pa ne mislite, slavna gospoda, da so za kavarnarjev denar naročene bile, tega ne! ampak požrtvovalnost iskrenega domoljuba takrat v Mariboru bivajočega sedajnega župnika pri sv. Barbari v Halozah jih je za kavarno naročevala in sicer več let zaporedom. In veste, slavna gospoda, kaj se je tem nedolžnim Novicam večkrat pripetilo? Izginile so iz kavarne in našle so se na prostoru, katerega ime se v dobri družbi ne imenuje, češ, to je po mislih nekega izobraženega gospoda mesto za slovenski časnik. To se je zgodilo po večkrat. Slavna gospoda, ime onega izobraženega človeka mi je znano, pa ga rajši zamoščim, ker ni vredno, da se v poštenem društvu imenuje [in so uže zdavna v krtovej deželi njegove prste črvi zgrizli. Ured.] Dogodek pa menim, zasluži, da se tukaj v spomin vzame, da bodo naši zanamci zvedeli, s kakšnimi nasprotniki so se imeli njihovi predniki boriti. S podobnimi primerljej bi mogel v še večjem številu postreči, vendar naj ta zadostuje v pojasnjenje takratnih razmer.

Slovstvo.

1. Glasbena matica v Ljubljani je izdala krasno izdelano, izvrstno sestavljeno zbirko napevov najlepšim pesmam slovenskim in hrvatskim. Zbirki je ime „Lavorika.“ Pred seboj imamo uže II. del moških četverospbevov in zborov. Obseg je bogat, zunanja oblika priročna. Ves II. del stane 2 gl. Pesmi so: Večernica, Na gomili, San, Danes tukaj, jutri tam, Prošnja, Ukazi, Lahko noč, Sporočilo, Samo, Za Hrvate, Moja ljubav, V naravi, Mornarska, Nagrobnica, Pod oknom, Jadransko morje, Gorska cvetica, Zagorski zvonovi, Vse mine, Sredi vasi, Mojemu narodu, Zvezdi, Ilirija oživljena, Kranjska, Brambovska, Ljubezen do doma, Zvečer, U boj, Šabljenka, Tam, gdje stoji, Živila Hrvatska, Naprej, Cesarska. Zvezki za I. in II. tenor in za I. in II. bas so vsak posebej.

Glasbena matica na dalje izdala je IX. zvezek dela: „Zbirka slovenskih napevov“, ter obsega 15 napevov: Ukazi, Na gomili, Nagrobnica, Moja ljubav, San, Večernica, Za Hrvate, Gorska cvetica, Planinar, Kranjska dežela, Žezulinka, Brambovska, U boj, Mojemu narodu, Ljubezen do doma. V tej zbirki niso posamezni glasi posebej, ampak zloženi.

Naposled še omenimo lepega dela, koje je slavno znani skladatelj g. Danilo Fajgelj zložil. Izdala je Matica glasbena in se glasi: Transkripcija narodne pesni „Luna sije“ za glasovir zložil in visokorodnej gospici Mariji Winklerjevi udano poklonil D. F. Cena 60 kr.

2. Pomoč dušam v vica h ali premišljevanja in molitve za naše ljube ranjke. Poslovenil

po Dorenbachu S. J. P. Hrisogon. Izdala in založila katoliška družba za Kranjsko. Dobivajo se knjige pri katoliškej družbi v Ljubljani, stari trg št. 13 kr. Veljajo mehko vezane 50 kr., v platnu 65 kr., z usnjatim hrbtom 70 kr., vse v usnji 75 kr., z zlato obrezo 1 gl. 10 kr.

Smešnica 39. „Oče, prosim Vas! dajte mi Vašo hčer za ženo“ reče Smrekarjev Tonek staremu Kolarjevemu očetu, „ne bodete se kesali, videli bodete, živela bova kakor v paradizi: „Da, kakor v paradizi, to ti uže verjamem, ker si skoraj ne bodeš imel več kaj obleči“, odvrne stari Kolarjev oča.

Iv. Duh.

Razne stvari.

Nagle smrti umrl je gospod dr. Karol Ipavic, odvetnik v Mariboru, blag mož, zvest Slovenec in mnogozaslužni ud in večkratni odbornik Čitalnice mariborske. Pogreb je juter v petek 30. sept. ob 4. uri popoldne. Čitalničarji in narodnjaki so pršeni k obilnej udeležbi!

(Zavoljo razžaljenja svitelega cesarja) ovadil in zatožil je učitelj g. Kranjc v Lembergu 4 svoje učence. Skoraj neverjetno pa poroča se, da uže šmarijska sodnija reč preiskuje.

(Železniško postajo) priredi južna železnica v Grobelnem, kar bi velika dobrota bila za Šmarje.

(Popravek). Tista oseba, ki je hotela zastarelimi hranilničnimi knjižicami pokojnega župnika Canjkarja vzdignoti denarje, ni bila njegova oskrbnica pa ne kuharica.

(Višji finančni svetovalec za Maribor) imenovan je nekov g. Haselmeier v Celovci.

(Konkurz) napovedala je štajersko-hrvatska zadruga za prodavanje premoga.

(Deutscher Schulverein) šteje v Rogaci 62 udov ter je večim učiteljem slovenskim obečal „Gehaltszulage“ kot Judeževe srebrnike za ponemčevanje našega naroda.

(Trg Lučanski) prosi, naj deželni zbor razpiše preveliko občino zopet v 4 prejšnje srenje.

(Sv. lenartski dr. Jugg) še ima 12615 fl. pri raznih dolžnikih iztirjati. Tote dolgove bodo 14. oktobra javno dražbali.

(Mariborski gasilci) so v nedeljo 25. sept. obhajali 10letnico. Vkljub slabemu vremenu prišlo je nekaj gostov iz Mahrenberga, sv. Lenarta, Ptuja, Čakovca in Varaždina.

(Povozil) je v Gaberji na velikej cesti vozač dva otroka, eden je takoj umrl, drugi je hudo ranjen.

(S sabljo po glavi) dobil je Karl Senekovič v spod. Voličini v Slov. gor. hoteč žandarju puško vzeti. Ranjenec je brez zavesti na tla se zgrudil.

(Lovski bataljon šte. 35) je se povrnol v Celje po končanih vojaških vajah v Kranji.

(Šolo zanemarjalo) je od 51967 otrok v Spod. Štajerskem 7532, največ v Sevnici 34%, v Brežicah 27%, Mahrenbergu 24%. Največ kaznovali so v Celji (649) v Slov. Gradci (643) in v Lipnici (433).

(Blizu Canjkove nad Radgono) je J. Hrovat ubil 76letno žensko; sodnija graška ga je obsodila k smrti na vislicah.

(Srenje hočejo vsak sebi) namreč Dobrič od občine sv. Martina na Paki in sv. Andrej nad Polzelo od občine št. Iljske.

(Telegrafni urad) v Rimskih toplicah je za letos zaprt.

(Loze) iz Hamburga in drugih neavstrijskih krajev ponujajo tudi kmetom; s ptujimi srečkami ali „lozi“ ukvarjati se, je po naših postavah prepovedano.

(London), mesto na Angleškem, ima 3.800.000 prebivalcev, t. j. čez trikrat več, kakor je ljudi na Štajerskem, ki šteje 1,150.000 duš.

(† Umrl) je v Celji Slavoljub Jeretin, nekdanji posestnik celjske tiskarne. Mož bil je Slovincem prijazen in pravičen.

(Steklega psa) zaprli so v Štorah pri Celji. (Mariborski stavbar Černiček) si je postavil hišo v Celji, pa jo prodal g. Schmiedu v Štorah.

(Debela in kosmata „laž“) bila je pretečene dni v „Cillier Zeitung“: „Slovenski fantje, okolo 30 so prihrumeli v Vojnik, se vé da, naščuvani po slovenskih časopisih, ter z noži pehali in razsajali, da so gasilci morali pritiskoti, ki so komaj fante po hudem tepeži iztirali.“ To je župana tako razjarilo, da je „Celjanki“ mahom poslal popravek. Iz njega poizvemo, da je vinjen „pjebar“ po trgu cesto meril, drugo je vse „zlegano“; tega izraza se poslužimo, ker je o „Celjanki“ najprimernejše govoriti z njej priljubljenimi besedami. Ona z „lažmi“ kar pometa okolo sebe.

(Za mariborske gg. bogoslovce) prične se šolsko leto 1. oktobra, kateri dan se naj vodstvu naglasijo. Popravila v semenišči so dovršena.

(Obsojeni) so: Jožef Meško na 10 let, Jan. Hribernik 1 leto, Jož. Rangler na 2 leti, Jan. Praprotnik na 3 mesece, Ant. Gorenjak na 8 let, Jakob Čadi na 5 let, Ed. Kronabeter na 7 let, Jožef Pregrad k smrti na vislicah, Ludvig Lorber na 5 let v težko ječo; Franc Pristovnik bil je nekriv spoznan.

(Č. g. dr. M. Napotnik) je postal prov. profesor cerkvene zgodovine in prava v mariborskeje bogoslovnici.

(Grad Melje pri Mariboru) bo po dražbi prodan in je cenjen na 130.188 fl.

Loterijne številke:

V Gradci 24. septem. 1881: 71, 87, 35, 88, 60.
Na Dunaji „ „ 68, 70, 40, 36, 20.

Prihodnje srečkanje: 8. oktobra 1881.

Tržna cena preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Tursišca		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . .	8 80	6 30	4 90	3 10	5 60	5 70	5 90							
Ptuj . . .	8 35	6 —	5 12	3 —	5 60	— —	5 70							
Gradec . .	9 40	6 30	4 80	3 46	5 50	— —	5 50							
Celovec . .	8 98	6 58	5 66	3 6	5 34	— —	— 7							
Ljubljana .	9 88	6 27	4 68	3 26	6 8	5 60	5 90							
Varaždin .	8 60	6 75	5 20	3 —	4 80	6 50	4 80							
Dunaj } 100 Klg.	13 —	9 95	10 20	8 13	7 50	8 85	— 20							
Pešt } 100 Klg.	12 58	9 10	8 30	7 60	6 47	6 82	6 30							

Najtoplejše zahvalo

izreka podpisani vzajemnej zavarovalnej banki „Slaviji“ oziroma njenemu zastopniku gospodu Ivan-u Hribar-ju v Ljubljani, kakor tudi okrajnemu zastopniku v Ptuji gospodu Ivan-u Urban-cu za točno in brzo izplačanje odškodnine za moje julija meseca v Rotmanu pogorelo poslopje.

Jakob Vičar,

posestnik v Bratislavcih.

P. N.

Dozvoljujem si, uljudno opozoriti na slovenski izvirni roman:

Marjetica.

Spisal A. Koder.

(Tiskan v lepi obliki na 152 straneh.)

Mičnemu, iz domačega življenja vzetemu romanu je bila dosedaj cena 70 kr.; da pa še preostalo zalogo hitro razprodam in si vsak za majhen denar zamore lepo knjigo kupiti, znižal sem ceno na **30 kr.**

Kdor kupi 5 knjig dobi eno po vrhi.

Denar se naj pošlje po poštni nakaznici in potem se vsakemu hitro franko knjige določijo. Tudi jih pošljem po naročilu s poštnim povzetjem.

S spoštovanjem

Janez Leon,

tiskar v Mariboru.

2—3

Vino Ptujsko

4—6

izvrstno dobro prodaja

lansko . . . za fl. 38—42 polovnjak

starino . . . za fl. 40—50

Rajmund Sadnik na Ptuji (Pettau).

Katoliška bukvarna v Ljubljani stolni trg šte. 6.

V veden spomin svečanosti, katera se je pred kratkim godila v čast sv. bratoma Cirilu in Metodu in velikanske deputacije k božjemu namestniku v Rimu priporočamo za vsako hišo, družbino sobo lični bakrorez „Mančunove“ slike božjih poslancev Slovanov svetih bratov

Cirila in Metoda

oblečena v škofovskem oblačilu. Bakrorez je narujen po starej sliki, katera se vidi v cerkvi sv. Klemenca v Rimu. Izgledno mojsterska izpeljava in umeteljna sestava priporočate podobo na izborni način.

Dovršene podobe v pozlačenem okviru so 60 cm. visoke in 49 cm. široke; cena vsaki podobi v pozlačenem okviru je 3 for. po pošti v zaboju for. 3.50.

Bog daj, da bi si podobo omislila vsaka slovanska hiša.

Nadalje še priporočamo, kot prilično podobo za dom, cerkev, posebno pa za šole, že v pretečenem letu naznanjeni in na svitlo dani

Oče naš!

kateri si v nebesih itd. itd.

velika, kamnopolna alegorična, sijajna slika.

Na podobi je razdeljena Gospodova molitev (brez „Češčene Marije“) z velikimi sistematično uredjenimi črkami. Na vsaki strani je misel vpodobljena. Podobe so povzete iz Kristusovega in človeškega življenja.

Visokost 66 cm., širokost 51 cm. Cena podobi brez okvirja je 80 kr., po pošti franko 90 kr., Cena podobi v pozlačenem okviru 3 for., po pošti v zaboju for. 3.30.

V zalogi imamo naslednje priporočila vredne knjige in dela: Ant. M. Slomšek-a zbrani spisi. Zv. 1. Pesmi, zv. 2. Basni, prilike, povesti, zv. 3. Životopisi. Vse skupaj lično vezano velja for. 4.20. Odda se vsaki zvezek tudi posamezno. Rogač. Življenje svetnikov in svetnic Božjih. 9 snp. po 60 kr.; vsi snop. skupaj 4 for. Kosec. Spovednik in njegova služba, for. 1.20. Sv. pismo stare in nove zaveze, 6 zvez. for. 12.— Herder's Conversations Lexicon. 4 zvez vezani for. 19.20. Andréé Allgem. Handatlas 86 Karten mit erläuternden Text, compl. for. 12.— Bibliothek der Kirchenväter. 12 Serien for. 54.— Zollner. Bibliothek für Prediger oder der Prediger für 7 Jahre. 7 Bände for. 20.40. Hettinger. Apologie des Christenthums. 5 Abtheil. for. 12.— Stökl. Lehrbuch der Pädagogik, for. 3.15.

Zaloga vseh liturgičnih del. Molitvenjakov v slovenskem in nemškem jeziku. Tudi preskrbujemo časopise in dela v snopičih. Novosti v raznih jezicah se lahko naročijo.

Tudi druge male in velike podobice imamo zmiraj v velikem številu na prodaj.

1—2

Katoliška bukvarna v Ljubljani.

2—2

Naznanilo.

Dajem uljudno na znanje, da sem tukaj začel

Kamnosekarsko podjetje

ter sem v stanu vsakojaka dela in opravila te stroke rokodelske izvrševati najhitreje in po najnižje ceni.

Opozorujem posebno na svoje nagrobne kamne, sekane iz Pohorskega marmorja.

V Račah (Kranichsfeld) meseca sept. 1881.

Janez Hrovat.

 Važno za kmetovalce!

Pomoček zoper žitni snet.

Zoper snet pri pšenici, ovsu, ječmenju, koruzi in vsem semenstvu, katero ta bolezen napada, najboljši, ker najgotovješe, pomaga

N. Dupuy-jeva strojnica ali lug.

Slavno c. k. ogersko ministerstvo je kmetovalcem ovo strojnico priporočilo najnujnejše pa tudi na gospodarstvenej razstavi v št. Pöltenu na Spodnjem Avstrijskem bila odlikovana s srebrno svetinjo. Kako se ravna ž njo, to razlaga natančno tiskani poduk, kateri je priložen vsakšnemu paketu. Sploh je pa ravnanje prav lahko. Jeden paket zadostuje za 200 litrov semena ter velja samo **30 kr.** Dobiti ga je v zalogah po vsej avstro-ogerskej dižavi.

4—6

N. Dupuy

na Dunaji (Wien, VI., Windmühlgasse 35).

Založeno imajo ovo robo:

V Celju g. Janež, v Mariboru g. M. Berdajs, v Ptujih g. Andrej Jurha, v Lipnici g. B. Seredinski, v Arnaudju g. Teodor Egger, v Slov. Bistrici g. Stiger in sin.

 Važno za kmetovalce!

Frišno maslo in kurja jajca

v malem alj večem nakupuje

France Kapus v Celji,

špecerijska štacuna.

1—12